

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. טעמא דאינ בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה ... אין מטבע נקנה בחליפין שמע מינה.....1
- ב. דרב פפא הוה ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אהא אנב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך.....2
- ג. הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ... בפרוטטות שנו דליכא עליהו טבעא.....4
- ד. כל הנישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ... כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור.....6
- ה. יש דמים שהן בחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור ... דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו הטיך בעליה ... מלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן.....8
- ו. כל המטלטלין קונין זה את זה ... ואפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות ... בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה.....10

דף מו.

א. טעמא דאינ בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה ... אין מטבע נקנה בחליפין שמע מינה

כבר התבאר לעיל דף מה: שהפודה מעשרו¹ מותר להערים² על פדיון מעשרו, לחלל ע"י אחר כדי שלא יצטרך להוסיף חומש, ויקנה לו את המעות במשיכה או אנב קרקע, ורק באופן שאין יכול להקנות המעות כגון³ שאין

¹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה הלכה א ד י

² ויליף לה בירושלמי מע"ש פ"ד ה"ג מדכתיב בה ברכה שנא' כי ברך יברכך ה' אלקיך שמותר להערים ולפדותו בלא חומש

³ גימין ס"ה א' וכ"כ המאירי שם וכל הראשונים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

המעות בידו אלא בביתו ואין לו קרקע להקנות המעות אנב קרקע או שחושש שאם יטול את המעות לא ירצה להחזיר לו אח"כ מערים ונותן המעשר מתנה כשהוא בטבלו⁴, והמקבל יקרא עליהן שם מע"ש. ואח"כ יחללם הנותן. ואומר הנותן הרי הפירות האלו מחוללין על מעות⁵ שבבית⁶, שא"צ שיהו המעות והפירות במקום אחד.

אבל אם אפשר להקנות את המעות יותר טוב שיקנה לו את המעות דניכר טפי שהוא איש נכרי ומחלל מע"ש של חברו

ובחליפין אין יכול להקנות המעות שאין מטבע נקנה בחליפין. כמו שהתבאר שם.

ב. דרב פפא הווי ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אנב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווד

פקדון בעין⁷ שיש לו ביד אחרים ואפילו מעות פקדון ביד אחרים⁸, ה"ז כאילו ברשותו ויכול להקנותו.

⁴ דכיון דקו"ל מע"ש ממון גבוה א"א ליתן אחר שכבר קרא עליהן שם מע"ש
⁵ לפ"ד רבנו לעיל פ"ד ה"ב שיכול לחלל פירות על פירות יכול לומר על פירות שיש לי בבית. עיין רדב"ז וכו"ה בתוספתא דמע"ש פ"ד ה"ב

⁶ שאם היו לו במקומו את המעות מוטב שיתן את המעות לחברו כמבואר להלן.

⁷ שו"ע ונו"כ רג ט וריא ז

⁸ וכתב בשו"ע שהרי הוא בחזקת קיים, ופירש הסמ"ע דפקדון לאו להוצאה ניתנה, ולפי"ז בפקדון מעות באופן שיש לנפקד רשות להוציאם, כמבואר בסימן רצב, צריך לברר שהיו בעין, אף על פי שיש לו רשות להוציאם אינו נעשה מלוח מיד, אלא לאחר שהוציאם, כדמוכח מדברי הפוסקים שם, אלא שאפשר שדינו כשואל, ולדעת הפוסקים דשואל אינו יכול להקנות, כמ"ש להלן, ה"ה בזה, ובקצה"ח סימן קכו סק"ח כתב שכל שלא הוציאם יכול להקנותם, ועי' קצה"ח סימן רג סק"ה, ועי' שו"ע סימן קכג סעיף א ובנו"כ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם מלוה⁹ ביד אחרים חשוב כאינו ברשותו, ואינו יכול להקנותו כי אם במעמד שלשתו, ומלוה בשטר יכול להקנות בכתיבה ומסירה.

ולפי מה שהתבאר המטבע¹⁰, אין דרך שיזכה בו מעתה¹¹, מי שאינו ברשותו ואין דרך להקנות מעות אלא בקנין אגב, כגון שקנה קרקע ועל גבו מעות, או שישכור מקום המעות וקונה אותם בתורת חצר, וכיון שזכה בקרקע על ידי קנין כסף או שטר או חזקה או בקנין סודר, זכה אגב קרקע גם במעות או בתורת חצר, או בקנין אגב אפילו שאינו עבורין עליו, והוא שיהיו המעות מוכנים וקיימים, כגון שהיו מופקדים ביד אחר ולא כפרן הנפקד, אבל ראובן שהיה לו חוב על שמעון והקנה ללוי קרקעו ועל גבו החוב, לא קנה החוב שהרי המעות אינם בעולם לקנות באגב או בחצר¹², שמלוה להוצאה ניתנה, אבל יכול הוא להקנות לו החוב של ישראל במעמד שלשתו כמו שנתבאר.

וכל זה מן הדין¹³ אולם תקנו הגאונים שיוכל לגבות חובו על ידי הרשאה וכשמקנה החוב בקנין על גבי קרקע.

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף קד. שאין השומר נפטר מאחריות¹⁴ עד שיחזיר ליד הבעלים או ליד שלוחו, או לרשותו המשתמרת. שלח המפקיד¹⁵ לקבל פקדונו מיד כשמסר הפקדון ליד השליח נפטר מאחריות, אבל אם לא אמר לו שימסרו לשליח, אלא גילה דעתו שאם ירצה ישלחנו בידו, חייב באחריות.

⁹ שו"ע ונו"כ רג ט וריא ז

¹⁰ שו"ע ונו"כ רג ט

¹¹ דקדק וכתב שיזכה בו, דאילו דרך מקח וממכר יש דרך שיקנה בו, דאם משך ראובן מטלטלין של שמעון נתחייב ראובן לשמעון דמי שוין של המטלטלין, אבל שיזכה בהן במתנה, אין דרך כי אם ע"י אגב קרקע, או ע"י ששוכר או קונה מקום המעות דאז הו"ל המקום הצירו וקונה לו הצירו המעות שבתוכו, ומשום הכי נמי כתב שיזכה בו "מעתה", ר"ל מעתה מיד בלי שום משיכת דבר אחר כנגדו. גם י"ל דמ"ש מעתה, קאי אמה שכתב לפני זה, והכי קאמר, מעתה דנתבאר דאין קנין המטבע בחליפין, נמצא דאין להן זכייה כי אם על ידי אגב כו'. וראשון נראה עיקר. סמ"ע טז

¹² עיין במרדכי פרק הגזול קמא הרבה פוסקי' דיכול להקנות חוב בקנין אנ"ק וכן הוא במרדכי פ' הכותב בשם ר' אלעזר בר' שמשון ומביא דעה זו בהג"ה סי' ס"ו סכ"ו וצ"ע. ש"ך שם ד נתיב"מ ב

¹³ סמ"ע שם יז כדי שלא יטול כל אחד ממון חבירו וילך לו למדינה אחרת. וכמבואר בשו"ע ונו"כ קב א

¹⁴ שו"ע ונו"כ קב א

¹⁵ שו"ע ונו"כ קפח ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אין הלוח או השומר¹⁶ חייב לתת מעותיו לשליח המלוה או המפקיד, שמא מת¹⁷ או ביטלו, לפיכך עצה טובה ללוה או לנפקד שלא יתננו לשליח, אפי' שאמר להלוה או לנפקד לשלחו ע"י זה¹⁸, אלא אם כן מסר לו המלוה או המפקיד כתב הרשאה, והקנה לו החוב או הפקדון אגב קרקע¹⁹.

ג. הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ... בפרוטטות שנו דלינא עלייהו טבעא

מי שפועליו תובעים אותו בשוק²⁰, ואמר לשולחני או כל מי שעסקו בפריטת כספים וכדומה, תן לי דינר טבוע לפרעם ואני אתן לך מעות שאינם טבועות שאין עליהם צורה²¹ שיש לי בבית שיהיו שוים יותר משוויו של דינר, הרי זה מותר, מכיון שמעות שאינם טבועות אינם אלא כפירות והוא מכרו לו בזון יותר בשביל להקל טורחו, שלא יהא עריך ללכת לביתו ולהחליפם במטבע כדי לשלם לחמריו ופועליו. אולם מי שאינו שולחני²² וכדומה אסור עד שיאמר לו בפירוש דרך מקח וממכר שמוכר לו המעות שבביתו.

¹⁶ בטור וש"ע קכב א כתבו עצה טובה ללוה ולנפקד שלא יתנו לשליח. וכתב בכנה"ג סימן קכב הגה"ט אות ג בשם שו"ת בנימין זאב סימן תכח שאם מפני שלא רצה לשלוח ע"י שליח זה הוצרך המלוה לעשות שליח אחר בהרשאה, אין הלוח חייב לשלם לו הוצאות השליח הראשון.

¹⁷ ואף על פי דלא חיישינן למיתה, הני מילי בניטין, אבל בממון מי ימחה בידו לומר הושש אני אעפ"כ שמא ימות, סמ"ע (סק"ג). והרי זה כפי דקי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב. אורים שם ג ועיין קצוה"ח א ש"ך שם ב

¹⁹ ושוב אין לו לחוש לא למיתה ולא לביטול. ואף על פי שכתב הרא"ש (בתשו' כלל סב ס"א) בדהקנה לו אגב קרקע אף על פי שמת יתן, היינו דאין לחוש שמא מת, אבל בידוע שמת לא מועיל אגב קרקע, סמ"ע (סק"ד). והש"ך (סק"ו) השיג, ועיין תומים (סק"ד) דכתבתי דאף דראיית הש"ך מתשובת הרא"ש ליתא, מ"מ מסתברים דבריו, וצ"ע לדינא. אורים שם ה

²⁰ שו"ע ונו"כ י"ד קעג ו

²¹ ט"ז שם ט, שדוקא שאינן טבועות דהוי כפירי וכמו שכתב ב"י בשם תלמידי רשב"א בשם הרמב"ן וכן כתב ג"י וכן כתב עט"ז אבל טבועות אף על פי שהן מין אחר דמי להלואה ואסור וכן ג"ל שהוא דעת התוס' והרא"ש. ש"ך שם יד

²² הטור בשם הרמ"ה דוקא שולחני דאורחיה בהכי אבל באינש אחרינא אסור עד דא"ל בפירוש דרך מקח וממכר דלא כמו שכתב ב"י דתוס' והרא"ש לא ס"ל הכי. ש"ך שם יב. ועיין שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן רט אות ח ט דוקא בשולחני חשיב שני מיני מטבע שני מינים ודרך מ"מ. אבל באינש דעלמא כיון דאידי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ו"א²³ שכל זה שיש לו כל דמי הדינר בביתו²⁴, שאם לא כן הוה המותר שנותן לו כמו שכר המתנה שימתין לו עד שיהיו לו מעות והרי זו רבית. וי"א²⁵ שאפילו אין לו בביתו אלא מעט מן המעות שאינן טבועות מותר, שלא גרע זה מהלואה סאה בסאה שאפילו יש לו מעט מלוח עליו כמה סאין.

ודווקא דינר במעות שאינן טבועות שהוא מין אחר, שזהו דרך מקח וממכר כמו פירות במטבע, אבל שני סוגי מטבע²⁶ וכן מעות במעות אף על פי ששניהם אינם טבועות כיון ששניהם מין א' וכן פירות בפירות אסור דה"ל הלואה ולא שרי אלא סאה בסאה אבל לא עודף שהרי זה הלואה גמורה²⁷ ואפילו יש לו הכל בביתו אסור לתת לו יותר. וכן אם²⁸ אמר בפירוש הלוח לי שהיא דרך הלואה אפילו פירות בפירות של ב' מינים אפי' אינו נותן לו יותר²⁹ אסור.

ואידי מטבע חד מינא חשיב. ומ"מ נראה דלהלכה אין לנו לפסוק כרמ"ה רק בשני מיני מטבע בזה חשיב לגבי אינש דעלמא דלאו שולחני דרך הלואה. אבל במעות שאינם טבועות חשיב מכר לכל העולם.

²³ דעת המחבר שם, וכ"כ הלבוש והמ"ז מ' הש"ך מו ואין שייך היתר סאה בסאה שלא דמי זה להלואת סאה בסאה דהא נותן לו יותר משווי ולא שרי אלא דכיון דהוה מטבע בפירות דרך מקח וממכר אינו יכול להוויל גביה אלא מה שיש לו בבית אלא א"כ יצא השער דאז שרי אפי' אין לו כלום

²⁴ בתשו' מוהר"י הלוי אחי המ"ז סי' ה' כתב דאם יש לו כל המעות שאינן טבועות בביתו רק שאין לו המותר מדמי הדינר הטבוע מותר ע"ש. ודבריו נכונים ועשיתי סמוכין לדבריו בריש סי' קע"ה ע"ש. שער דעה שם ז

²⁵ דעת הרמ"א שם ועי' באורח משור ס"ק א' ובכו"פ שמתרצים קושיית האחרונים בזה והעלו שדברי הרמ"א ברורים לדינא עיין שם ועי' בהו"ד בביאורים ס"ק מ' מ"ש בזה וכו' דאף שיש ראייה לדעת הרמ"א מ"מ מי יבא להקל אחר דברי האחרונים המחמירים עיין שם ועי' בחידושי מהרא"ל ס"ק י"ד שכ' דלכתחלה עכ"פ יש לחוש לדברי האחרונים אף שדברי הרמ"א מסתברים.

²⁶ ש"ך ס"ק יד

²⁷ עיין שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן סו בשיטת החו"ד יו"ד סי' קס"א שעל מה שמבואר שכל דבר אסור ללוות בתוספת, הידיש חי' גדול דמן התורה אינו אסור בתוספת רבית רק אם מחזיר לו אותו מין עצמו אבל אוכל בתוספת כסף או להיפך אינו רבית מה"ת, וכתב ומצאתי ראי' לדברי החו"ד בתוס' כאן בסוגיא נעשה וכו' וא"ת נהי דשרי סאה בסאה בעד שיבא בני וכו' סאה בסאתים כי הכא שנותן לו מריסות יותר אסור והו"ל רבית גמור וי"ל דהכא אינו נותן לו מטבע עצמו שלקח אלא מין אחר דדמי למקח וממכר וכו' יע"ש, הנה לשון זה משמע דעכ"פ גם השני הוא מין מטבע, אלא שהוא מין מטבע אחר וזה פי' הפרישה בסור יו"ד סי' קע"ג, אמנם הש"ך שם ס"ק י"ד פ' שיטת תוס' ורא"ש דמותר רק אם אינו משיב כלל ממין מטבע אלא כגון פרוטמות (שאינם טבועים), ומחלקותם נראה דתולה בב' גירסות בת' ר' אשי דיש גורסים לעולם בדמים ואינם גורסים ובפרוטמות עיין בתו"ח ובשטמ"ק, א"כ י"ל כשיטת הפרישה, אמנם לגירסא שלפנינו בדמים ובפרוטמות מוכח דדוקא נקט אלו שאינם טבועים משא"כ מטבע ממין אחר הוי רבית ומבואר בחי' הרמב"ן דמטבע ממין אחר הוי רבית דאורייתא ונאף על פי שבנמו"כ כ' בשיטה זו דלא הוי רק דרבנן, מ"מ משמעות הרמב"ן שלפנינו אינו כן וכן משמע בשטמ"ק בשם תוס' שאנן בקושיתו על רש"י יע"ש אמנם ולהלכה בלא"ה עלינו להחמיר לדון כל הלואה אפי' כסף באוכל לרבית דאורייתא כיון שכן יראה פשטות לשון המור והראשונים, וגם החו"ד עצמו כ' בביאורים ריש סי' קס"א דדעת רוב הפוסקים דהכל תלוי בלשון דאם אמר לשון הלואה ככל אופן הו"ל רבית דאורייתא, ואם בלשון מכר רק אבק רבית.

²⁸ ש"ך שם מז

²⁹ וגרע ממין אחד כיון דאפשר שמין שמשלם ישוה יותר ממין שלוה, שו"ת אבני נזר שם אות ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך מי שרוצה לשלם לפועליו ואין לו מזומן יכול לומר לחבירו שלם להם ש"ח, ואני אמכור³⁰ לך מט"ח³¹ כגון יורו שיש לי בבית כערך זה, ואוסיף לך עוד קצת. אולם יש להחמיר³² שלא לתת לו דולרים אפילו אם אינו מוסיף.

דף מו:

ד. כל הנישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ... כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור

כבר התבאר במסכת קידושין דף כח. שכל דבר נקנה וקונה בחליפין בשווים³³, בין קרקע ובין מטלטלין, חוץ ממטבע שאינו קונה ואינו נקנה בתורת חליפין³⁴.

כיצד קונה בתורת חליפין³⁵, היה לזה פרה ולזה חמור והסכימו להחליפם, והעריכו אותם כמה שוה כל אחד מהם³⁶, כיון שמשך בעל הפרה את החמור,

³⁰ שאם אומר לשון מכירה גם סתם אדם מותר אך אם אינו מזכיר לשון מכירה אם כן מותר רק בשולחני וכדומה כמו שהתבאר לעיל.

³¹ שמסתברא שמטבע היוצא במדינה זו למרות שאינו הריף מ"מ שם מטבע עליו אך מט"ח שאינו יוצא כלל במדינה זו א"כ הוי כאין לו צורה והוי פירי, שו"ר שכ"כ בשם ברית יהודה פכ"ג בע' לא

³² כמו שהתבאר לעיל דף מד: שיי"א שדולר נחשב מטבע שהרי יוצא בכל מקום בעולם ואם כן אם מוסיף הוי רבית אפילו יש לו דהא לא קי"ל כרש"י בזה. ולמ"ד שהוי פירא אם כן אם יעלה השער הרי זה רבית ויכול לתת לו רק בשער של עכישו.

³³ שו"ע ונו"כ הו"מ רג א

³⁴ שו"ע ונו"כ שם א ג י שקנין בתורת חליפין הוא מדין מקח והוא דבר המסוים, שמיחד זה חליפי זה, ולכן כשמשך האחד בשל חבירו קונה חבירו בשלו, אבל מטבע אינו מקח אלא דמים, ולכן המושך המטבע אינו אלא כמי שנתן דמי המקח, ודינו כקנין כסף, אבל לא בתורת קנין חליפין. וכן אינו נקנה בחליפין, שהמושך בחפץ נתחייב אמנם חבירו בדמי המקח, אבל אין הקנין חל על המטבע שיהא חייב לתת לו אותן דמים, ואפילו ייחד לו מעות מסוימים בחליפי המקח, אינם נקנים למוכר אלא מתורת התחייבות, בקצה"ח תמה דקרקע אינו כלי ואמאי מהני חליפין בקרקע, והביא בשם הש"מ דלא מהני אלא בחליפי שוה בשוה דמהני אף בפירות, ולדעת הפוסקים דפירי לא עבדי חליפין אפילו שוה בשוה, ע"כ צ"ל דקרקע מיקרי כלי, וכתב בערוה"ש שמדברי הפוסקים נראה דאף באינו שוה בשוה מהני בקרקע.

³⁵ שו"ע ונו"כ רג א

³⁶ ולכאורה נראה דהא דנקט שהעריכו לרבנותא נקט, וכמ"ש בשו"ע לפני כן שאפילו מקפיד לידע שווי התפין שנומל, שדומה לדמים, אפ"ה נקנה בתורת חליפין, אבל בב"י הביא בשם רבינו ירוחם שיש אומרים דבעינן דוקא שהעריכו שווים, דאל"ה לא סמכי דעתם לקנות, ובשם כמה גאונים כתב דלא בעינן דוקא שהעריכו (עי' בבעל המאור ומלחמות ב"מ דף מו), ובנה"מ סק"ג כתב דלשיטת ר"ת דלעיל דבחליפין קונים אף בפירות, לא בעינן העריכו. והך דהעריכו נראה פשוט דלא בעינן דוקא שיהא שווים זה כנגד זה ממש, אלא שהעריכו שווים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נקנית פרתו לבעל החמור בכל מקום שהוא, וכן כשהחליף קרקע בקרקע או מטלטלים בקרקע או קרקע במטלטלים, כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו³⁷.

החליף חמור בפרה וטלה, ומשך בעל הפרה והטלה את החמור, נקנו הפרה והטלה לבעל החמור³⁸, משך בעל החמור רק את הפרה, לא קנה כלום³⁹.

החליף כור⁴⁰ חטים בפרה וטלה, ומשך בעל החטים רק את הפרה, יש אומרים שמכיון שחטים אפשר לחלק, זכה בעל הפרה בחטים רק כנגד דמי הפרה⁴¹.

מכיון שהתבאר שהמטבע אינה קונה ואינה נקנה בתורת חליפין, ולכן מטבעות⁴² של כסף או של זהב או של נחשת דינם כדמים כנגד שאר המטלטלין, והנותן מטבעות תמורת מטלטלים, אף על פי שמשך האחד המטבעות לא קנה השני המטלטלין.

וכן המקנה מעות בתורת חליפין תמורת מטלטלין, אפילו מיוחד מעות מסוימים ומשך האחד המטלטלין, אין המעות נקנים לשני בתורת חליפין, וממילא לא קנה זה המטלטלין שמשך⁴³.

והסכימו להתחלף זה בזה, או מפני שדמיהם שווים ממש, או מפני שזה זקוק לחמור מוכן לוותר על פרתו, אף על פי ששוה יותר. ואם העריכו ונמצא שאין דמיהם שווים והסכימו שהאחד יוסיף מעות להשלים שווים, אם משך החפץ שאינו צריך להשלים עליו, הרי משך כל החליפין, ונקנה החפץ השני לחבירו, וזה נתחייב להשלים דמיו. פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה מ

³⁷ שו"ע ונו"כ שם י, ובקרקע צריך לעשות קנין המועיל בקרקע.

³⁸ דכיון שזוה משך כל החליפין, זכה חבירו בכל החליפין.

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ב, וכתב הפרישה דהיינו שלא קנה המושך את החמור, כיון שאין כאן משיכה גמורה, והיינו בכל מה שעמדו להחליף, ונמצא שאין כאן משיכה אלא כנגד חצי החמור, וממילא לא קנה גם בעל החמור אף את הפרה שמשך, שהרי הכניסו שניהם בתורת חליפין. ומסברא נראה שאם משך אח"כ גם את הטלה, נקנה כל המקח, ולא מסתבר שיצטרך למשוך שניהם בבת אחת, ולפי"ז אין נ"מ כמה זמן יש בין משיכה למשיכה, אלא כל שבא לחזור בינתיים, יכולים שניהם לחזור. פתחי חושן שם הערה מה

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם

⁴¹ הוא דעת הר"ן שהוכיח כן מהא דסימן קצב סעיף יב מכר לו עשר שדות והחזיק באחת מהן ולא נתן דמי כולן, שקנה כנגד מעותיו, ומשמע דאע"פ שדברו על מקח אחד, כל שיכולים לחלק קונה מקצת המקח, ובדרישה שם כתב דהרא"ש שלא חילק בזה, אפשר דס"ל דשאני התם שמעיקר הדין כשעשה חוקה באחת קנה כולם משום דסדנא דארעא חד הוא, אלא שמכיון שלא נתן דמי כולן אמרינן דמה שנתן קנה ומה שלא נתן לא קנה, משא"כ בנ"ד כשמשך הפרה הרי לא עשה בטלה שום קנין, ועוד כתב טעם אחר דשאני התם שמקבל דמים תמורת השדות, ולא איכפת לו למכור רק חלק, וכשיצטרך לעוד מעות ימכור עוד קרקע, משא"כ הכא שאינו מקבל דמים אלא פרה וטלה תמורת חטים, אפשר שיעיקר דעתו בחליפין אלו בגלל הטלה שהוא צריך לו, וכל שלא משך בטלה אין דעתו לקיים מקצת המקח, וכתב הדרישה שזה דוחק. ועוד שלפי"ז אם החליף כור חטים בשני טלאים ומשך באחד מהם, באמת קנה כנגד הטלה, והו"ל להטור לפרש כן בדעת הרא"ש, ועי' ערוה"ש סימן רג.

⁴² שו"ע ונו"כ שם ג ונראה דעכ"פ דין מי שפרע יש כאן. פתחי חושן שם הערה מז

⁴³ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ה. יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור ... דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיף בעלייה ... מלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן

כבר התבאר במסכת קידושין דף כו. ודרף כת. שדבר תורה⁴⁴ מעות קונות אף במטלטלין⁴⁵, אבל חכמים תיקנו⁴⁶ שלא יקנו מטלטלין בכסף⁴⁷, גזירה שמא לאחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו הלוקח, יאבד החפץ באונס, כגון ע"י דליקה או ליסטים מזויין, ויתמהמה המוכר ולא יציל⁴⁸, וי"א⁴⁹ שאם המטלטלין מונחים במקום שאין לחוש לדליקה קונה בכסף בלבד⁵⁰.

יש אומרים⁵¹ שאם התנו בפירוש שיקנה מטלטלין בכסף בלבד, קנה.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם קצה א

⁴⁵ וכתב הסמ"ע בשם רש"י דילפינן מקרא דונתן הכסף וקם לו, ובשם הר"ן כתב דסברא הוא משום שרוב הקנינים בכסף

⁴⁶ וכתב הסמ"ע שמ"מ להומרא לא עקרו חכמים קנין מעות, ונ"מ שאם קידש המוכר אשה במעות שקיבל מן הלוקח, מקודשת, וע"י בפת"ש סק"א, וכתב בנה"מ שלא הוצרך הסמ"ע לזה אלא לדעת הפוסקים שאסור למוכר להשתמש בדמי המקח (עי' פרק ג), אבל למ"ד שמותר להשתמש בדמי המקח, פשיטא דחז"ל לא עקרו קנין מעות של המוכר, וסיים שלאחר שקיבל מי שפרע ודאי שאינו יכול לקדש במעות (ויש להסתפק אם הקידושין מתבטלים למפרע), ובחידושים סק"א הוסיף הנה"מ בשם רב האי גאון בספר המקח שאם היה החפץ תחת יד אחר ואמר המוכר לנפקד תן החפץ לפלוני, ונתן לו הלוקח מעות, דאמרינן תן כוכי, שהרי אסור לו לחזור בו מטעם מי שפרע, והשובב כחוב דאמרינן תן כוכי, ובאומר זכה אין המוכר יכול לחזור כמבואר בסימן רלה סעיף כג (עי' פרק א), ואם היה בפני הלוקח, אף הלוקח אינו יכול לחזור, מדין מעמד שלשתן.

⁴⁷ במשפ"ש סימן רד ובתשובתו ח"ו סימן רכג כתב שבזממה"ז אם נתן כל המעות קונה מדין סיטומתא, והביא שהסכים עמו בעל שו"מ בתשובה,

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁹ רמ"א שם, והש"ך כתב דלא משמע כן מדברי הפוסקים והכריע דלא כהרמ"א, וע"י נה"מ סק"ה, ובפת"ש כתב דה"ה אם היו מבוטחים בחברת בטוח, אף על פי שלא יפסיד מכך, לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין, ואינו קונה בכסף, עיין שם.

⁵⁰ ובנה"מ סימן קצו הביא בשם הפני יהושע שכתב שבמקום שלא עקרו קנין מעות לא תיקנו משיכה ואינו קונה במשיכה, והנה"מ שם חולק וסובר שבכל אופן קונה במשיכה, ובמשפ"ש הביא בשם המנ"ח מצוה שלו שהוכיח כהפנ"י, וגם המשפ"ש הוכיח כהפנ"י, ובקו"א שם כתב דצ"ע בטעם הדבר, ומדברי הר"ן מוכיח כהנה"מ, עיין שם, וע"י דברי חיים דיני מכירה סימן י, ובאמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יב כתב שקנה אף במשיכה.

⁵¹ ברמ"א סימן קצה סוף סעיף ה כתב דתנאם קיים, והוא מדברי הב"י, כמו שמצינו בסימן קצ סעיף ה גבי קנין כסף בקרקע במקום שכותבין שטר, דמדינא אינו קונה, ואפ"ה מועיל תנאי שיקנה בכסף בלבד, ובד"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ולכו"ע הקונה⁵² במעות באופן שאינו מצוי לא עקרו חז"ל קנין כסף, ולא גזרו בזה שמה ואמר לו נשרפו חטיף, שבדבר שאינו מצוי לא גזרו רבנן⁵³.

ולכן הקונה מטלטלין במעות שיש בידו, בלא מנין ובלא משקל, ולקחם המוכר ולא דקדק לידע מנינם⁵⁴, נקנה החפץ ללוקח. שזה דבר שאינו מצוי, וי"א שאפילו הלוקח ידע מנינם אלא שהמוכר לא דקדק במנינם⁵⁵.

וכן המוכר⁵⁶ מטלטלין בקנין גמור ונתחייב הלוקח בדמיהם, ושוב קנה המוכר מאת הלוקח חפץ אחר והקנה לו בחוב שיש לו עליו מהמקח הקודם, נקנה לו החפץ⁵⁷ בקנין מעות בלבד, שגם זה

כתב דלא דמי דהתם לא תיקנו חכמים שלא יקנה בכסף, רק במקום שנוהגים לכתוב שמר (נראה כונתו שהוא משום דלא סמכא דעתיה דלוקח, ולכן אם הלוקח מתרצה לקנות קונה), אבל במקום שהוא תקנת חכמים שלא יקנה בכסף, אימא דלא פלוג בתקנתו, ע"כ, ומ"מ הביא הרמ"א דעת הב"י להלכה בלא שום חולק. ועיין דו"פ שהדין נראה אמת, דמאחר שתיקנו חכמים לטובת הלוקח, והוא אומר אי אפשרי בתקנה זו, כגון זה שומעין לו, עיין שם. ולכאורה נראה דכיון דהתקנה היא לטובת הלוקח, ויכול להתנות מדין אי אפשרי בתקנת חכמים, הרי שרק הלוקח יכול לוותר ולהתנות, אבל לגבי מוכר לא שייך לומר אי אפשרי, אבל בסמ"ע סק"א כתב דבין שהתנה הלוקח ובין שהתנה המוכר ושתק הלוקח, כשהתנה כן בתחילת המקח, והשיך שם חולק וסובר דלא מהני תנאי לקנות בכסף בלבד במטלטלין. ובקצה"ח סק"ג הסכים לדעת הב"י והרמ"א, וכן נראה מדברי הנה"מ חידושים ס"ק יז, וכ"כ בפת"ש בשם שער משפט ובמהנ"א ה' קנין מעות סימן א הסכים ג"כ לדעת הרמ"א.

⁵² שו"ע ונו"כ קצט א

⁵³ וכתב באמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יג שאין ללמוד מעצמנו לחדש מילתא דלא שכיחא, ואין לנו אלא מה שאמרו חז"ל דהוי מילתא דלא שכיחא.

⁵⁴ ועיין בנה"מ סק"א שאם המעות ידועים אבל הפירות אינם ידועים, נחלקו בזה הסמ"ע והט"ז בסימן רכז סעיף יט גבי אונאה בדין פירות אכסרה, ולהט"ז לא הוי דבר המצוי, ולא גזרו רבנן, והכריע הנה"מ כדעת הט"ז (וכן נראה מדברי רעק"א, ובכנה"ג כתב בשם מהרש"ך דלא קנה, ועי' בעצמות יוסף), וסיים הנה"מ דהיינו דוקא כשאין המדה ידועה, שזהו דבר שאין אדם יכול לכיין במחשבתו, ולכן חשיב דבר שאינו שכיח, אבל במה שאין שומתו ידועה הוי דבר השכיח, שאדם יכול לשער במחשבתו בערך כמה שוה, ועי' אבן האזל בהשמטות לה' מכירה, בסמ"ע סימן רג סק"ב כתב דה"ה כשקונה בחפץ ואין המוכר יודע שווי החפץ קונה מדין כסף, כשם שקונה במעות בלא מנין, ובנה"מ שם סק"א תמה וכתב דלא דמי, דבחפץ שרואהו יכול לשומו בדעתו בראיה בלבד, משא"כ במעות שבידו לא שייך אומד ושומא.

⁵⁵ כך סיים הרמ"א והב"י מסתפק אם זה אליבא דכו"ע, ומדברי הסמ"ע נראה שזה אליבא דכו"ע.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁷ וכתב הסמ"ע בשם המ"מ דעשו חז"ל כאילו המכר הראשון בעין והחליפו במקח זה, ודעת הב"ח דהיינו דוקא כשהחפץ שמכר הוא בעין, ועי' להלן, ובמהנ"א ה' קנין מעות סימן ד כתב שאם התנו שיתן לו המעות מיד, חשיב כקונה בחפץ וקנה, דכיון שמכר ע"מ ליתן הדמים מיד ואם לא יתן לו המקח הוור, חשוב כאילו המקח עדיין ביד המוכר, ובסימן ז שם כתב המהנ"א שהנותן מעות לחבירו שיתן לו הטיב, ואח"כ אמר לו המוכר שיתן לו יין בעד הדמים ונתרצו ביניהם, שקנה היין למש"פ, ובמ"ש הב"י הטעם דבחוב מחמת מכר הוי מילתא דלא שכיחא ואוקמוה אדאורייתא, תמה המהנ"א דמדין תורה אינו קונה במלוה, אלא היינו טעמא דבכה"ג לא חשיב מלוה, אבל אינו אלא בכסף, עיין שם, ועי' משפט שלום.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דבר שאינו מצוי, ולא גזרו בו רבנן. אלא שיש אומרים⁵⁸ דמ"מ מלוה הוא ואין קונים במלוה⁵⁹, אבל קונה בהנאת מחילת החוב⁶⁰.

ודוקא בחוב מחמת מכר, אבל בחוב מחמת הלואה, ומקנה לו תמורת החוב, הוא שכיח וגזרו בו⁶¹ משום שמא יאמר וכו',

ו. כל המטלטלין קונין זה את זה ... ואפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות ... בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה

כבר התבאר לעיל דף מד. שבזמננו⁶² לא מצינו חילוקים אלו בין סוגי המטבעות, וכולם שוים זה לזה, וגם שטרות כסף דינם כמטבע ואינם קונים ונקנים בחליפין, גם לא זה לעומת זה.

⁵⁸ רמ"א שם

⁵⁹ וביאור הדבר, שבסימן רד סעיף י דעת המחבר בהרמב"ם שהקונה במלוה דינו כקונה בכסף, ובקרקע קונה קנין גמור ובמטלטלין קונה למי שפרע, והרמ"א שם סובר כדעת הטור בשם הרא"ש שאין קנין במלוה כלל, לא בקרקע ולא למטלטלין אף למי שפרע, כי אם כשקונה בהנאת מחילת מלוה קונה בקרקע קנין גמור ובמטלטלין למי שפרע, וכל זה בחוב מחמת הלואה, אבל בחוב הבא מחמת מכר, דעת המחבר בסימן קצט דכיון שקונים במלוה סתם, לכן בחוב הבא מחמת מכר דינו כקונה בכסף, וכיון דלא שכיח לא גזרו בו רבנן וקונה קנין גמור, והרמ"א לשיטתו דאין קנין במלוה, גם בחוב הבא מחמת מכר, סו"ס מלוה הוא, אבל כשקונה בהנאת מחילת מלוה שמודה הרמ"א שדינו ככסף, ולכן בהנאת מחילת חוב מחמת הלואה קונה למי שפרע, ובהנאת מחילת חוב מחמת מכר קונה קנין גמור, כיון דלא שכיח לא גזרו בו רבנן, בנה"מ סק"ב שהאריך לבאר דעת הרמב"ם ולחלק בין קידושי אשה במלוה לבין קונה במלוה, ועיי' משפ"ש.

⁶⁰ עיי' צמח צדק פסקי דינים שמסתפק בחוב מחמת מכר לאחר שזקפן עליו במלוה אם קונים בזה.

⁶¹ אבל בביאור הגר"א בסימן רד ס"ק יד כתב דרק הרמב"ם מחלק בין חוב הבא מחמת הלואה לבין חוב הבא מחמת מכר, אבל לדעת שאר פוסקים שהוא דעת הרמ"א שאין קונים במלוה כלל כי אם בהנאת מחילת מלוה, אין נ"מ בין מחמת הלואה לבין מחמת מכר, שאם קונה בחוב סתם, אינו קונה כלום לא בקרקע ולא במטלטלין אפילו למי שפרע, ובהנאת מחילת חוב, אפילו בחוב מחמת הלואה קונה אפילו במטלטלין קנין גמור, עיי' שם, וצריך לומר הטעם דגם קונה בהנאת מחילת חוב הוא דבר שאינו מצוי ולא גזרו בו.

⁶² ועיי' ברית יהודה פרק יח בדין טבעא ופירא לענין רבית. עיי' פת"ש סק"א בשם שו"ת הת"ס, ונראה שבזמננו לכו"ע יש להם דין מטבע ואינו קונה ונקנה בקנין חליפין, וקונה בתורת מכר ככסף. פתחי חושן שם הערה מט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אין דין מטבע⁶³ לענין חליפין אלא מטבע היוצא בהוצאה באותה מדינה, אבל אם אינם יוצאים בהוצאה אלא מחליפין אותם למטבע אחרת⁶⁴, וכן מטבע שפסלתו מלכות, הרי הם כשאר מטלטלין לענין קנין חליפין, ויש אומרים⁶⁵ שאפילו מטבע היוצאת בהוצאה אבל אינה יוצאת להדיא דינה כמטלטלין.

לשונות⁶⁶ של זהב ושל כסף ושאר מיני מתכות הרי הם כשאר מטלטלין⁶⁷ לענין חליפין.

⁶³ שו"ע ונו"כ רג ח

⁶⁴ ועיין ברית יהודה שם שנראה שמטבע של מדינה אחרת דינה כפירא לענין רבית, וה"ה לענין קנין חליפין קונים ונקנים, וכ"כ במשפ"ש סימן רג סעיף ח.

⁶⁵ רמ"א שם, ובביאור הגר"א כתב שט"ם הוא וצ"ל שנקרא מטלטלין לגבי מעות היפות, עיין שם.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶⁷ ובנה"מ סק"ג כתב שדינם כפירות, ודוקא בחליפין שוה בשוה קונים בהם, אבל לענין קנין סודר דבעינן כלי, הני לאו כלי נינהו, אבל מטבע שנפסל שראויים לתלות בצואר בתו, שפיר חשיב כלי אף לגבי קנין סודר, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

